

o c. sv. Lavrencija sodeč, bi morala biti vas Orehek zelo stara, vendar je v zgod. virih nisem zalsedil. Ali je v 13. in 14. stol. še ni bilo, ali pa je imela drugo ime. Vas ima tri cerkve: sv. Lavrencija, sv. Florijana in sv. Nikolaja na polju - Valv (Ehre I⁴. 261) piše: Orehek leži pri gradu Orehek in ima tako izvrstne n'ive, da pšenice ni treba gnoiti, kot Na študencu....."

Ščeščenje sv. Florija sega že v prva stol. krščanstva, razširjeno je bil po nemških deželah. Od konca stol. 15. z golido v roki, kot zaščitnik pred ognjem Zgodovina cerkve: iz zadnjih desetl. 15. stol. o čemer priča poznogotski slog prebiterija in pa stolp (z. Valvazorjevo poročilo o stolpu) Ehre I⁴, 414), ki pravi, da je cerkev imela močno zidan štirioglat stolp, v katerem je visel star zvon srednje velikosti z letnico ki je vdolbena, in iz česar sklepaio, da je bil zvon vlit v l. 148 po kr. (zadnja št. manika).

Zvon je bil torej vlit ob zidanju cerkve in stolpa, t. j. v dobi ko so pri nas začeli postavljati c. sv. Florijano in zidati tabore proti Turkom. "elo verit no, da je bil, na'prvo postavljen to stolp proti Turkom in šele pozneje cerkvi ca. Po ^{Florijan} tlesni legi stolpa lahko sklepamo, da je stal stolp nekoč samzase. V drugem nadstr. stolpa se konča debelejši zid in je dalje za 30 cm tanjši : do tu je segal prvotni stolp. V vzh. steni ob vrhu je vdolbina, podobna velikemu zazidanemu oknu, kjer kažejo sledovi in trdi ljudska govornica, da je tu nekoč visel ~~xxxxx~~ zvon. da so zvezali stol s cerkvijo in ga dvignili do sedanje višine ne vemo in tudi ni na'ti nikjer na steni letnice.

Obletnica posvečenja c. v torek po binškoštih.

Opis: Cerkev je orientirana proti vzhodu. Stolp stoji ob sev. oglu cerkvenega pročelja. La'da je pravokotna in prezbiteri' završen s tremi str. osmerokota. Na juž. steni je prezbit. prizidana zakristija. Prezbit. dolg 7.20m in šir ok 4.20m, ladja dolga 14m in šir ka 5.50m, visoka 6.80m. Stolp meri spoda' v zunan'em obsegu 7.70m v kvadrat in znota' 4.90m. Debelost zidu 1.40m. Prezbiteri' je zidan v lepem poznogotskem slogu. Pozdišek lepo gotsko razčlenjen , obe okni se zgora' šilasto končujeta. Obok je preprežen z mrežo malo razčlenjenih reber, ki se ob stenah združujejo v polustebrih s

prerezem petih stranic omerokota in s podstavkom. Slavolok se šilasto završuje. Ladja pokrita z lahno zaskorženim stropom s sosvodnicami na vse štiri strani. Pevski kor sloni na dveh kamnitih stebrih. Stolp ima v starem delu na vse strani strelne line, streha je gotska, zelo strma piramida, ob straneh pa so trioglati zatrepi (procelja)

Oprava: 3 trije oltarji: sv. Florijana, Boštjana in M. božje. Vizitac. zapisek iz 1.1693 navaša namesto oltarja sv. Boštjana oltar sv. Ursule. Izprememba se je morala izvršiti kmalu nato, kajti Katapan(A) iz 1.1779 govori o bratovščini sv. Boštjana. Vsi trije oltarji so kamniti in marmorni.

Vel. oltar: rokoko, najbrže iz 1.1774, zelo lep.

Letnica je vklesana na tleh pred oltarjem. Izdelan je iz brušenega kamna z marmornimi vložki. Vrhnji nastavek tvori baldahim z zastorom, ki ga ob straneh držita dva angela. Oltarna slika predstavlja sv. Florijana v vojaški obleki brez pokrivala, en angel poliva gorečo hišo, dva druga držita meč in čelado. Slikar podpisan: A.F. Herrlein. Tabernakelj so postavili neka let pozneje, ker 1.1776 ga še ni bilo, ko so Orehovci prosili za sv. dešnje telo in so ga dobili šele 1.1791. Ob vsaki str. oltarja na portalu ki vodi za oltar kip sv. Petra in Pavla.

Str. oltarja sta si po slogu podobna, vendar je velika razlika v starosti. Levi sv. Boštjana je najbrž iz 1.1674 ali kmalu potem, kot spomin na drugo poroko graščaka barona Janeza Bernarda Rossettija s Klaro Konstancijo Hohenwart, kakor nam naznanja marmorna plošča na glavno dolbino: zgoraj sta grba rodbine Rossetti in Hohenwart-Gerlachstein, pod njim pa trak s črkami: I.B.R.F.A.P.V.N./C.C.R.F.G.V.H. kar bi pomenilo: Johann Bernard Rossetti Freiherr auf Fraewald und Nussdorf / Clara Constantia Rossetti Freifrau geborene von Hohenwart, v sredi spodaj pa je letnica 1674.

Desni str. oltar M. božje ima nastavek iz 1.1807. Kajti v cerkvenem računu iz 1.1807 (listino sem našel na orehovskem gradu) je postavljen izdatek za oltar Fr. 598 x 45) brez natančnejšega določila za kateri oltar. Verjetno ni drugi kot zgoraj omenjeni.

Na oltarju sv. Boštjana imajo stebri podstavek in zglavje iz belega marmorja, na stavek oltarja M.božje pa je iz črnega. Na vrhu na sredi je na levem oltarju kip sv. Janeza, na desnem pa sv. Jožefa. Na robu ogredja pa so kipi 4 evangelistov.

Nadstveni ladje na epistolski strani je vdolbina z lesenim kipom sv. Florijana, ki je gotovo ostal od prejšnjega oltarja. Svetnik v viteški opremi s kapo na glavi. Kip verjetno nastal ob istem času kot cerkev.

Za vel. oltarjem je podstavek vzdignjen kamen za milodare in nad njim kamnit polkrožni letnik 1626. Morda letnica poprav cerkve.

Obhajilna miza narejena 1824. Pevski kor l. 1821 naredi domačin Jernej Kristan za 152 gld (Cerkveni računi.)

Zvonovi trije, večja dva iz l. 1923, mali iz l. 1899. Vel. tehta 980 kg in meri v premeru l. 10m, srednji tehta 512 kg, premer 90 cm, mali premer 80 cm.

Ta je bil včasih šolski zvon, zato ima naslov: Za v šolo da' mladini glas - km molitvi va bi nas.

Križev pot Stefan Šubic, blagoslovljen l. 1872 po Andreju Keršiču iz Ljubljane.

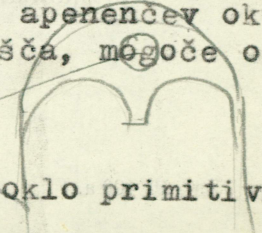
Fr. Rupnik: Zgodovina hrenoviške župnije
(rokopis) str. 282 - 288.

~~Pravokotna, ravno krita ladja. Nad fasado dvojne odprte line za zvonove. Razmeroma dolga, danes renes(!) obokan prezbiterij s tristranim zaključkom. Ozko razmeroma visoko okno s polkrožnim zaključkom, obojestransko lijakasto ostenje. Spominja na romansko. Nima pritličnega venca. V sev. steni cerkve in prezbiteriju ni bilo oken. V juž. steni jih je pa troje, eno v prezbiteriju, dvoje v ladji. Kamnit apenencev okvir zunaj, znotraj v vrhu gladka ločna od spodaj izpodrezana plošča, mogoče ostanki dvodelnega gotskega okna.~~

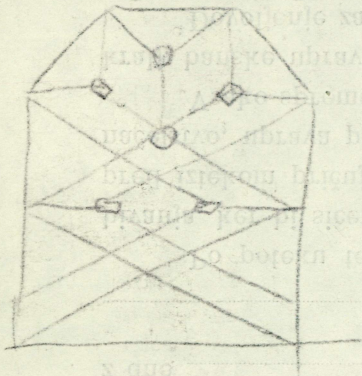
Na oknih letnice 1626 (prezbit), 1663, 1626. *zavod*

Slavolok šilast obojestransko posnet.

Desno od portala v obzidju je vzdignjen kamen z vzboklo primitivno

Pravokoten baročno obokan in nekoliko povišan prostor, Spiegelgewölbe. Prez-biterij dve poli dolg s 3 stranicami zaključka. Mrežast obok z rebri, glavni sklepnik okrogel s 6 rogelsko zvezdo - 4 gladki ščitki, ostalo brez sklepnikov. Ob stenah vitki poligonalni služniki brez kapitelov. V zaključnih stenah prez-biterija ozka gotska šilasta okna s trilistnim vrhom.

Kamnit marmornat oltar iz okr.1800.

2 Herrleinovi sliki: sv. Florijan(sign.) in sv. Trojica.

2 marmorna povprečna kipa.

2 str. črno marmorna oltarja z grbi in vsak po troje majhnih kipcev. Vstali Kristus, sv. Jožef in sedeči evangelist.

V juž. ladji zazidan, kraško - gotski kamnit portal.

Lep kamnit renes. kor s trojno arkado in balustrado.

Pred fasado levo segajoč čez ogel proti severu zelo masiver zvonik, ki je do venca od linami gladek, ima v zap, in sev. in juž.steni po 4 strelne line(vzh.pritlična je spremenjena v baročno okno).

Ena strelna lina je tudi v vzh.steni zakristije.

Pritličje prezbiterija ima kamnit profiliran venec.

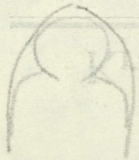
Stele, CXXI, 3.9.1954, str. 29-31.

Velika gotska barokizirana cerkev. Visok prezbiterij z mrežastim obokom. Masivni zvonik ~~xxmrežastixobokom~~ ima na vseh straneh od tal do zvonika strelne. Ena je tudi nad zakristijo.

V južni steni ladje zazidan ~~xxvornik~~ gotski portal.

V prezbiteriju srednje okno zazidano. Stranski dve gotski z enostavnim krogovičjem.

Stele, XXIVA, 1962, 21

Cerkev smemo postaviti v zadnja desetletja 15.stol. V tistem času so postavili tudi mogočen stolp(spodaj 7.70m v kvadrat, debelost zidu 1.40m) s strelnimi linami.Stolp s cerkvenim obzidjem je bil tabor.Takrat je bil, kakor poroča Valvazor orehovski grad v razvalinah in ga je šele l.1584 grof Ahac Thurn na novo sezidal. Stolp je ohranjen še danes, razen novejšega dela in strehe.

Ker je bila cerkev sv.Florijana edina na Pivki temu svetniku posvečena so nekdanj njegov praznik(4.5.) praznovali s procesijami ki so prišle iz Slavine, Senožec in Knežaka.

Fr.Rupnik:O Češčenju nekaterih cerkvenih zavetnikov(iz Koledarja goriške M.G. 1929,59)

Stoji na grščku tik ob vasi.

Do konca 15.stol. je bil sv. Lovrenc zaščitnik zoper ogenj.

Zgodovina cerkve: Je ime priča, da je ta cerkev starejša kot c. sv. Florijana

Pa tudi zvon v zvoniku iz srede 14.stol. priča o starosti cerkve.

Se v zač 17.stol. je bila ta cerkev glavna v vasi in prvi grob orehivskih graščakov iz l.1621 - grob Jakoba Hallerja - so izkopali tukaj, pozneje so šele napravili grobnice pri sv. Florijanu. Danes je c. sv. Lavrenca samo poko pališka c.

Medanja c. sega v gotško dobo, na kar spominja prezbiteri: obok, slavolok in eno okno za oltarjem. L.1626 - letnica je zuna na oknu zap. stene - so popravili cerkev v renes.bar čnem slogu, tako tudi l.1663. Zadnje popravilo se je izvršilo l.1902, ko je bila vsa cerkve prenovljena, strop v ladji in portal na novo narejena. Letnica posvečenja c. se je praznovala 2 nedeljo v okt.

Opis: Cerkev je orientirana proti jugu, kar je izredno za starejše cerkve.

Kravokotna ladja in prezbiteri, na vsh. prizidana kapela. Prezbit. se končuje s tremi stranicami osmerokota in nosi nizek obok, na katerem so bila nekdašnja rebra. Slav lok je šilast in obrezan na tri strani. Ladja je pokrita z ravnim stropom. Okna se završujejo zgoraj s dvema polkrožnima lokoma (renes. baroč. slog) Nad pročeljem je zidan nastavek z dvema odprtinama za zvonove.

Prezbiteri je 4.10m dolg, 3.30m širok, 4.50m visok

Ladja: 9.35m, " 7.10 " " "

Oprava: Vel.oltar posvečen sv. Lavrenciju. Resen novejšega časa, brez posebnih okraskov, podstavek pa je zelo star, zidan, menza iz celega kamna. Drugih oltarjev ni. Vizit. zap. 1693 zaznamuje tri oltarje: sv. Lovrenca, sv. Petra in sv. Janeza Ev. Na steni v ladji visi podoba sv. Nikolaja iz oltarja nekdanje tretje orehovske cerkve posvečene temu svetniku.

Zvonovi: V zvoniku visita dva zvana. Vel. iz sr.16.stol. napis: z got. majskulami: Viventius Nicolae me fecit. Ta Vivencij je bil l. zvonar v l.1340.-55 in je prvi po imenu znani kranjski zvonar (Carniola 1912 str.230).

Premer 60 cm. Drugi manjši zvon je dar vojne odškodnine l.1923, teža ok. 75 k

Fremer 54 cm.

Okoli c. obzidano pokopališče. Na portalu je plošča z vklesanim srcem in križem na vrhu. Veliki črki L in O in l. 1613. Ista znamenja z l. 1614 najdemo tudi v št. Jurju pri cerkvi sv. Mihaela na spodnji stopnici na kor. Morda ime in priimek tedanjega hrenoviškega žup.

Ob portalu v zidu je kamen z reliefno okorno izdelano podobo obraza, ki je spodaj nekoliko priostren. Pomena mu ne morem dognati. Ljudje pravijo da pomeni smrt, pa pojasniti ne ved.

Vsh. od pokopal. na ravnici trdi ljudska govorica, da je bil nekda samostan. Sledovi kažejo, da je m ralo tam stati neko poslopje. Iz zgod. virov nam o samostanu v teh krajih ni ničesar znano. Tudi v slavinski župnici se govori, da je bil tam nekoč samostan, a podlaga tei govorici ni znana (Zabukovec: Slavina 18).

Fr. Rupnik: Zgodovina hrenoviške župnije (rokop)
str. 289-292. 189-192

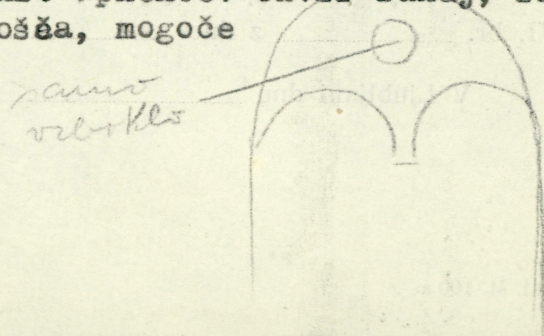
Pravokotna, ravno krčta ladja.

Nad fasado dvojne odprte line za zvonove. Razmeroma dolg, danes renes(!) obokan prezbiterij s tristranim zaključkom. Ozko razmeroma visoko okno s polkrožnim vrhom, obojestransko lijakasto ostenje. Spominja na romansko. Nima pritl. venca. V sev. steni cerkve in v prezbiteriju ni bilo oken. V juž. steni jih je pa troje, eno v prezbiteriju, dvoje v ladji. Kamnit apnenčev okvir zunaj, znotraj v vrhu gladke ločna od spodaj izpodrezana plošča, mogoče ostanek dvodelnega gotskega okna.

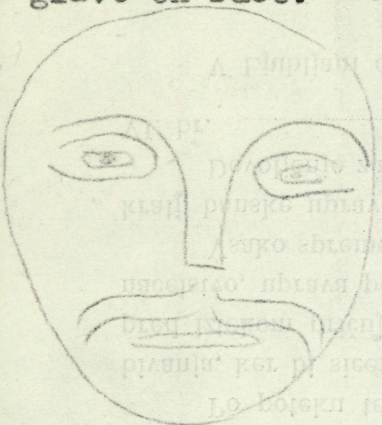
Na oknih letnice 1626 (prezbit.), 1663, 1626.

Slavolok šilast, obojestr. posnet.

Desno od portala v obzidju je vzdian kamen s vzboklo primitivno

glavo en face. ^{iz e} Zverana je osnova, ki je danes popolnoma odstranjena, 27x3^{cm.}(vis) Kamen 42 x 58(vis) cm. Vesna stran je gotsko posneta.

Mogoče preje vzdana v poligonalen ogel (prezbit?) Zarezan je po konturi navpično in štrli do 3 cm naprej. Erado ima priostreno. Vela oblika je srčasta. Notranja ploskev od obrisa deloma poglobljena, zarezan nos in obrvi, češpljaste oči s povdarjeno zenico. Nos ravno, površno odrezan. Polodprta usta in vrezane muštače. Stele, CXXI, 3.9.1954, str.29-30.

Eine dieser vorbeschriebenen ganz gleiche Glocke ist in der Friedhofs-kapelle zu Nussdorf in der Pfarre Hrenoviz zu sehen; sie stammt von demselben Meister her, nur hat dieselbe neben dem Namen des Meisters keine Jahreszahl. Die Inschrift lautet nämlich:

+ VIISENCIVS q. NICOLAI ME FECIT.

Ubrigens ist die Gestalt der Glocke die nämliche, wie bei jener in St. Jobst, verhältnissmässig sehr lang und wenig breit, der Guss selbst mehr roh, die Schrift aber gleichfalls vergogene und verzierte lateinische Unzialschrift.

Hitzinger: Zur Geschichte der Glocken in Krain. MHVK. März, April 1862. str.43,44

das
Jun:

Kirjicarska panskva pbrava Djalzke pnuolme' pbrjizos

Patron cerkve je bil pomočnik v duševnih bojih zoper strasti in varuh pred ognjem, kar pa je ob koncu 15.stol. prevzel sv.Florijan.

Mnoga stojetja nazaj sega češčenje sv.Lovrenca cv Orehku pri Postojni.

V zvoniku je eden najstarejših zvonov v deželi.Na spodnjem robu: Vivencius N:
Nicolae me fecit.Ta ljubljanski zvonar je deloval po Kranjskem v letih
1340 do 1355.

Fr.Rupnik:O češčenju nekaterih cerkvenih
zavetnikov(iz Koledarja goriške M.D. 1929,59)